

Produkcja pierwotna
Dostawy bezpośrednie
Rolniczy handel detaliczny

---

mgr inż. Karolina Nowak

Definicje

Produkcja pierwotna

To uprawa roślin z przeznaczeniem na żywność lub zbieranie ich w naturalnym środowisku.

Dostawy bezpośrednie

To dostarczanie małych ilości surowców rolnych do konsumenta końcowego lub lokalnego zakładu detalicznego bezpośrednio zaopatrującego konsumenta końcowego

Definicje

Rolniczy handel detaliczny

To handel polegający na produkcji żywności pochodzącej w całości lub części z własnej uprawy i zbywaniu tej żywności konsumentowi końcowemu lub do zakładów prowadzących handel detaliczny z przeznaczeniem do konsumenta finalnego - zakłady te muszą być zlokalizowane na obszarze województwa, w którym ma miejsce prowadzenie produkcji tej żywności w ramach RHD, lub na obszarach powiatów lub miast stanowiących siedzibę wojewody lub sejmiku województwa, sąsiadujących z tym województwem

Rolniczy Handel Detaliczny

Rodzaje i ilości zbywanej żywności w ramach rolniczego handlu detalicznego określone są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie maksymalnej ilości zbywalnej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania*

Rejestracja

Obowiązkiem rejestracji objęci są:

- rolnicy (podmioty prowadzące produkcję pierwotną), którzy uprawiają produkty roślinne
- rolnicy prowadzący działalność w zakresie dostaw bezpośrednich
- rolnicy prowadzący rolniczy handel detaliczny a w ramach tej działalności również produkcję pierwotną

Rejestracja

- Rejestracji należy dokonać:

poprzez złożenie wniosku na urzędowym formularzu dostępnym na stronie internetowej:

<http://pssewieliczka.wsse.krakow.pl/index.php/druki>

bezpośrednio w Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wieliczce, zlokalizowanej przy ul. Stromej 11

- Wpis zakładu do rejestru nie podlega opłatom

Wymagania higieniczne

Wymagania higieniczne dla uprawy roślin, które będą wykorzystywane również do produkcji żywności, w tym w ramach rolniczego handlu detalicznego określone zostały w załączniku nr I do rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. *w sprawie higieny środków spożywczych.*

Wytyczne w zakresie wymagań sanitarno-higienicznych dla produkcji żywności w ramach RHD opisano w zał. II rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. *w sprawie higieny środków spożywczych.*

Warunki domowe – najistotniejsze zagrożenia

Przyczyny zanieczyszczenia środków spożywczych:

- Typowe czynności domowe
- Niewłaściwa higiena
- Obecność niepożądanych osób, zwierząt lub szkodników w obszarach produkcyjnych
- Zbyt mała powierzchnia produkcyjna
- Zbiór, przetwórstwo i/lub obróbka żywności przez osoby chore na choroby zakaźne lub manifestujące takie objawy
- Przewijanie/karmienie dzieci w obrębie powierzchni produkcyjnych
- Niewłaściwe stosowanie środków chemicznych

Sposoby zapobiegania nieprawidłowościom związanym z warunkami domowymi

Miejsca, w których żywność jest przygotowywana lub produkowana

- Nie są wykorzystywane jako powierzchnie sypialniane dla osób lub zwierząt
  - Nie mają do nich wstępu zwierzęta
- Zostały należycie oczyszczone przez rozpoczęciem przygotowywania lub produkcji żywności
  - Nie są w czasie produkcji żywności wykorzystywane do typowych czynności domowych

Sprzęt oraz powierzchnie mające kontakt z żywnością

- Należy oczyścić i zdezynfekować przed ich zastosowaniem (zwłaszcza te które mają kontakt z żywnością gotowaną lub gotową do spożycia)

Do czyszczenia i osuszania wolno stosować wyłącznie czyste ręczniki materiałowe i ręczniki papierowe

Sposoby zapobiegania nieprawidłowościom związanym z warunkami domowymi - pozostałe

---

- Należy przestrzegać zasad higieny
- Wyłączyć osoby chore z procesu produkcji żywności
- Zadbać by w trakcie przetwarzania/produkcji żywności przeznaczonej do wprowadzania do obrotu nie prowadzić innych czynności w pomieszczeniach produkcyjnych

Miejsca obróbki, przygotowywania i przechowywania żywności

- Utrzymywać obszar powierzchni wykorzystywanych do przygotowywania i przechowywania żywności w należytej czystości
- Sprawdzić stan techniczny ścian, podłóg, blatów, stołów
- Zapewnić system naturalnej lub mechanicznej wentylacji
- W kuchni i pozostałych pomieszczeniach związanych z produkcją żywności nie należy umieszczać nadmiernej ilości ozdób i zbędnych przedmiotów
- Przechowywać środki czyszczące i dezynfekujące w bezpiecznych miejscach

Sprzęt

- Stosować sprzęt użytku domowego przeznaczony do kontaktu z żywnością
- Nie wykorzystywać uszkodzonego sprzętu
- Sprawdzić stan techniczny sprzętu
- Kontrolować sprawność urządzeń
- Zapewnić termometry w urządzeniach chłodniczych i/lub zamrażalniczych
- Pomieszczenie wyposażać w punkty wodne

Woda

Źródło dostarczanej wody

studnia

konieczność przeprowadzenia badań
potwierdzających odpowiednią jakość wody

wodociąg

nieobligatoryjnie
wykonanie badań

Jak odpowiednio przeprowadzić zabiegi mycia i dezynfekcji wykorzystywanego sprzętu

---

Należy zachować odpowiednią kolejność wykonywanych czynności:

1. Usunąć odpady
2. Przeprowadzić zabiegi mycia środkiem chemicznym przeznaczonym do tego celu
3. Wielokrotnie spłukać sprzęt i urządzenia
4. Zdezynfekować sprzęt i urządzenia

Jak odpowiednio przeprowadzić zabiegi mycia i dezynfekcji urządzeń chłodniczych/zamrażalniczych

- Środki spożywcze przechowywane wewnątrz urządzenia przełożyć do innej, sprawnej chłodziarki/zamrażarki
- Odłączyć urządzenie od źródła zasilania elektrycznego
- Rozmrozić urządzenie
- Oczyszczyć je z resztek
- Przeprowadzić zabiegi mycia i dezynfekcji środkami chemicznymi przeznaczonymi do tego celu
- Spłukać umyte powierzchnie wodą i pozostawić do wyschnięcia lub wytrzeć do sucha ręcznikiem papierowym
- Włączyć urządzenie
- Gdy temperatura jego wnętrza osiągnie właściwy parametr umieścić ponownie środki spożywcze

Zabezpieczenie przed szkodnikami

- Zabrania się wpuszczania zwierząt do pomieszczeń, gdzie przechowuje się lub przetwarza żywność
- Należy monitorować przestrzeń roboczą pod względem obecności szkodników
- W razie stwierdzenia nieprawidłowości w powyższym zakresie konieczne jest podjęcie działań mających na celu ich eliminację → procesów tych nie należy prowadzić w trakcie produkcji/przetwórstwa

Odpady

- Muszą być składowane w zamkniętych pojemnikach, utrzymanych w należytej czystości
- Należy usuwać z pomieszczeń kuchennych i magazynowanych z określoną częstotliwością (np. każdego dnia)
- Odpady poprodukcyjne lub środki spożywcze o niewłaściwej jakości zdrowotnej usunąć do kompostownika

Higiena osobista

- W produkcji żywności nie może uczestniczyć osoba chora (wymioty, biegunka, infekcja skóry, grypa, kaszel, infekcja dróg oddechowych, gardła, oczu, uszu) oraz narażona na kontakt z osobą cierpiącą na dolegliwości z strony układu pokarmowego
  - Osoba produkująca żywność:
    - przed przystąpieniem do pracy powinna pozostawić biżuterie i rzeczy osobiste poza pomieszczeniami produkcyjnymi
    - nosi czysty fartuch
    - utrzymuje w czystości paznokcie
    - długie włosy upina
    - dba o prawidłową higienę rąk
-

Zabiegi mycia rąk

Splukać ręce pod bieżącą wodą oraz pobrać odpowiednią ilość mydła z dozownika.

Czynność mycia rąk należy wykonywać zgodnie z techniką opracowaną przez G.A.J. Ayliffe'a i zatwierdzonej przez Europejski Komitet Normalizacyjny CEN.

1.

Pocieranie wewnętrznych części dłoni.

2.

Pocieranie wewnętrzną częścią prawej dłoni o grzbietową część lewej dłoni (**zmiana rąk**).

3.

Pocieranie palców jednej dłoni pomiędzy palcami drugiej dłoni, aż do zagłębień między palcami.

4.

Pocieranie grzbietową powierzchnią zagiętych palców prawej dłoni pod zagiętymi palcami lewej dłoni (**zmiana rąk**).

5.

Obrotowe pocieranie kciuka prawej dłoni ujętego w zaciśniętej na nim lewej dłoni (**zmiana rąk**).

6.

Obrotowe pocieranie złączonymi palcami prawej dłoni wewnętrznej części lewej dłoni (**zmiana rąk**).

Surowce z własnego gospodarstwa

- Kontrola pozostałości pestycydów, zanieczyszczeń – azotanów i mikotoksyn, a także zagrożeń mikrobiologicznych
- Przed przyniesieniem warzyw lub owoców na powierzchnie robocze kuchni, należy usunąć z nich ziemię, niejadalne części i owady
- Zebrane owoce i warzywa dokładnie umyć

Środki ochrony roślin

- W przypadku stosowania środków ochrony roślin należy postępować zgodnie z zaleceniami podanymi na etykiecie danego środka, a zamieszczonej na opakowaniu
- Do sporządzania roztworu należy stosować czystą wodę (najlepiej pitną)
- Przestrzegać okresu karencji środków ochrony roślin
- Odpowiednio przechowywać środki ochrony roślin
- Opakowania po środkach ochrony roślin oraz przeterminowane środki ochrony roślin należy bezzwłocznie usuwać zgodnie z etykietą danego środka oraz przepisami o odpadach. Niedopuszczalne jest wyrzucanie ich w pobliżu upraw i miejsc przechowywania oraz przetwarzania żywności
- Uprawy nie mogą być nawożone fekaliami ludzkimi

Magazynowanie środków spożywczych i wyprodukowanej żywności

- Nie przechowywać żywności bezpośrednio na posadzce
- Zachować segregację przechowywania
- Produkty sypkie składować w szczelnie zamkniętych, suchych pojemnikach
- Nadzorować przechowywanie żywności opakowanej jednostkowo (zgodnie z instrukcją znajdującą się na etykiecie)
- Zabezpieczyć produkty gotowe przed zanieczyszczeniem oraz odpowiednio je opisać (data produkcji)
- Najwcześniej wyprodukowaną żywność wykorzystywać w pierwszej kolejności
- Monitorować terminy ważności środków spożywczych
- Kontrolować temperaturę przechowywania
- Odpowiednio składować środki myjąco-dezynfekujące

Nadzór nad temperaturą środków spożywczych

CEL

W żywności obecne są mikroorganizmy, które pod wpływem odpowiednich warunków (temperatura, tlen, pożywienie) mogą się namnażać i powodować jej psucie.

- Żywność wymagająca przechowywania w warunkach chłodniczych tj. w lodówce – temp. nieprzekraczająca 5°C
- Żywność wymagająca przechowywania w warunkach zamrażalniczych tj. w zamrażarce – temp. nieprzekraczająca -18°C
- Żywność trwała mikrobiologicznie (tj. niewymagająca przechowywania w warunkach obniżonej temperatury) – temp. do 20°C

Nadzór nad temperaturą środków spożywczych

UWAGA! Należy monitorować temperaturę transportu i przechowywania środków spożywczych

Procesy takie jak gotowanie mogą niwelować drobnoustroje.

UWAGA! Należy kontrolować czas i temperaturę obróbki cieplnej.

Bezpieczeństwo żywności = zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych, sanitarnych oraz ciągłości łańcucha chłodniczego

Przygotowywanie żywności

- Wykorzystywać inny sprzęt i urządzenia oraz oddzielnie powierzchnie robocze do przygotowywania żywności gotowej do spożycia oraz żywności w stanie surowym
- Zalecane jest stosowanie desek przeznaczonych wyłącznie do produkcji i nie stosowanie ich w codziennych czynnościach domowych
- Zachowywać segregacje (żywność gotowa do spożycia/żywność surowa)
- Najkrócej jak to możliwe przetrzymywać żywność poza lodówką
- Żywność zamrożoną przed poddaniem gotowaniu należy rozmrozić
- Żywność raz zamrożona nie może być rozmrożona i zamrożona ponownie
- Wykorzystywać żywność po jej rozmrożeniu w ciągu 24 godzin

Chłodzenie żywności

- Po zakończonym procesie gotowania/pieczenia należy schłodzić żywność najszybciej jak to możliwe
- Podczas chłodzenia środków spożywczych zabezpieczać je przed przedostawaniem się do nich zanieczyszczeń

Transport

-
- Utrzymywać w czystości wnętrze pojazdu oraz wszelkie pojemniki wielokrotnego użytku
  - Zachować właściwe warunki transportu żywności gorącej (tj. powyżej 63°C) oraz żywności wymagającej przechowywania w warunkach obniżonej temperatury
  - Przestrzegać segregacji w transporcie żywności surowej i gotowej do spożycia

Sprzedaż żywności

- Należy zapobiegać powstawaniu zanieczyszczeń podczas pakowania i przechowywania żywności
- Materiały opakowaniowe stosowane do żywności muszą być przeznaczone do kontaktu z żywnością
- Pojemniki i materiały używane do pakowania żywności przy sprzedaży powinny być czyste
- Sprzedaż żywności gotowej do spożycia powinno się prowadzić rozdzielnie z produktami surowymi
- Należy zapewnić dostęp do węzła sanitarnego

Miejsce sprzedaży żywności wyprodukowanej w ramach RHD

W każdym miejscu zbywania żywności wytworzonej w ramach RHD umieszcza się w sposób czytelny i widoczny dla konsumenta:

- Napis „rolniczy handel detaliczny”
- Dane obejmujące:
  - imię i nazwisko albo nazwę i siedzibę podmiotu prowadzącego rolniczy handel detaliczny
  - adres miejsca prowadzenia produkcji żywności

Ilość sprzedawanej żywności

Rodzaje i ilości zbywanej żywności w ramach rolniczego handlu detalicznego określone są w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie maksymalnej ilości zbywalnej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania*

Bibliografia

1. Poradnik Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej przy produkcji żywności niezwierzęcego pochodzenia w warunkach domowych z wykorzystaniem surowców roślinnych z własnych upraw oraz w ramach rolniczego handlu detalicznego, Główny Inspektor Sanitarny, Warszawa, 2017
2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 grudnia 2016 r. *w sprawie maksymalnej ilości zbywalnej w ramach rolniczego handlu detalicznego oraz zakresu i sposobu jej dokumentowania* (Dz. U. poz. 2159)
3. Ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. *o bezpieczeństwie żywności i żywienia* (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1541, z późn. zm.)
4. Rozporządzenie (WE) 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. *w sprawie higieny środków spożywczych* (Dz. U. UE. L 139 z 30.04.2004 r. str. 1 – 54)

Dziękuję za uwagę!
